

Eva Šlesingerová

Imaginace genů

Sociologická perspektiva

EDICE STUDIE

muni
PRESS

SOCILOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ

Ediční rada SocioLOGICKÉHO NAKLADATELSTVÍ (SLON)

Luděk Brož, PhD. (Etnologický ústav AV ČR, v.v.i.)

Prof. PhDr. Miloš Havelka, CSc. (Univerzita Karlova)

Prof. PhDr. Jan Holzer, Ph.D. (Masarykova univerzita)

PhDr. Helena Kubátová, Ph.D. (Univerzita Palackého)

† Prof. PhDr. Miloslav Petrusek, CSc. (Univerzita Karlova)

PhDr. Jiří Šafr, Ph.D. (Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.)

Mgr. Zuzana Uhde, Ph.D. (Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.)

Ing. Alena Vodáková, CSc.

Imaginace genů
Sociologická perspektiva

Eva Šlesingerová

Eva Šlesingerová

Imaginace genů

Sociologická perspektiva

PRAHA – BRNO 2014

klíčová slova: biomoc/biopolitika, biotechnologie, DNA, sociologie vědy, STS, genografie, medicína, tělo, populace

Text této knihy byl zpracován v rámci grantového projektu GA ČR P404/11/0621 „Childbirth, assisted reproduction, and embryo manipulation / A sociological analysis of current reproductive medicine in the CR”.

Odborně posoudili PhDr. Jaroslava Hasmanová Marhánková, Ph.D., a prof. PhDr. Jaroslav Střítecký, CSc.

Vydalo **SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON)** v koedici s Masarykovou univerzitou,
Praha – Brno 2014.

Vydání první.

Copyright © Masarykova univerzita 2014

Copyright © Eva Šlesingerová 2014

ISBN 978-80-210-8620-3 (online : pdf) (Masarykova univerzita. Brno)

ISBN 978-80-210-6097-5 (brožovaná vazba) (Masarykova univerzita. Brno)

ISBN 978-80-7419-146-6 (brožovaná vazba) (Sociologické nakladatelství /SLON/. Praha)

*Mým andělům,
tatínkovi*

Obsah

Poděkování	11
Úvod	13
Kapitola 1 Imaginace genů	19
Geny, geny...	19
Doba genomická	24
Projektování lidského genomu	32
<i>Genetizovaná diverzita lidí</i>	32
Genografický projekt – IBM a National Geographic	34
<i>Genografie migrace a původu</i>	34
České geny?	40
Kapitola 2 Biomoc/biopolitika	43
<i>Život/bíos jako objekt a prostředek moci, politiky</i>	43
<i>Genetizace života</i>	43
Biomoc/biopolitika	48
<i>Život a politika</i>	48
Biomoc a vládnutí populaci – governmentalita	54
Biologické občanství	60
Kapitola 3 Biomoc/biopolitika a idea rasy	63
Úvod ke třetí kapitole	63
Biomoc, DNA a idea rasy	64
Moderní biomoc, národní těla a idea rasy	66
Totální moderní biopolitika – případ nacionálního socialismu	72
Exkurz: Triumf zdravého a krásného	79
<i>Leni Riefenstahlová a reprezentace nacionální komunity</i>	79
Zpět do současnosti – biomoc/biopolitika, DNA a idea rasy	89

Kapitola 4 Imaginace etnogenů	93
Úvod ke čtvrté kapitole	93
Imaginace etnogenů	96
Linie předků, DNA a etnicita	98
Je fénická DNA vidět?	104
Cesta člověka. Genetická odysea	106
<i>Genografický projekt</i>	106
Imaginace etnogenů a biomoc	110
<i>Idea distribuce stejnosti a rozdílnosti</i>	110
ImagEned communities...	114
<i>Idea „skupinování“</i>	114
Závěr	116
Summary	120
Literatura	121
Prameny a materiály	129
Autorčiny texty použité v knize	130
Internetové zdroje	131
Jmenný rejstřík	133

Poděkování

Tento text mohl vzniknout díky institucionální i osobní podpoře, za kterou bych chtěla na tomto místě poděkovat.

Původní disertaci jako předchůdkyni současné knihy jsem mohla napsat díky stipendijnímu pobytu na Albert-Ludwigs-Universität ve Freiburgu am Breisgau v Německu a díky zázemí výzkumného záměru IVRIS (týmu EMI) na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Přepracování a aktualizace textu mohly být uskutečněny díky podpoře projektu GA ČR P404/11/0621 „Childbirth, assisted reproduction, and embryo manipulation / A sociological analysis of current reproductive medicine in the CR“. Na tomto společném projektu spolupracujeme spolu s Ivou Šmídovou a Lenkou Slepíčkovou, kterým tímto děkuji za přátelskou podporu a pomoc.

Mám to štěstí, že mohu poděkovat i za přátelskou podporu, které se mi dostalo při promýšlení, psaní, radosti, doufání i zoufání z tvorby, hlavně při prepisování disertace na knihu – děkuji za podporu Kateřině Liškové, Josefu Blahovi, Šárce Hájkové, Adéle Souralové, Slávce Ferenčuhové a všem přátelům a rodině mimo jiné i za příslib, že snad si někdo tu knihu i přečte.

—

Svému školiteli panu prof. Petru Marešovi děkuji za trpělivou podporu mé práce na původním textu disertace. Děkuji i těm, kteří si text přečetli a měli k němu připomínky, prof. Jaroslavu Stříteckému a Dr. Jaroslavě Hasmanové Marhánkové. Také Emě Hrešanové za kritické čtení části nového přetvořeného textu, veliký dík patří Nakladatelství SLON, jmenovitě PhDr. Miltové za velikou trpělivost a pomoc a PhDr. Alici Dudákové za jazykové korektury.

Děkuji také účastníkům a účastnicím workshopů a konferencí za připomínky, za totéž i studentům a studentkám mých kurzů a ostatním lidem, kterým jsem vyprávěla o tomto textu, kteří mě naučili, že analytické myšlení je nutné doplňovat myšlením imaginativním.

Děkuji velmi své nemoci-průvodkyni za to, že mi vždy při dokončování textu, a to jak disertace, tak i jejího přepisu do podoby knihy, vstoupila do

života a seznámila mě s dosud netušenými stranami mých hranic trpělivosti a pokory. A hlavně mě naučila, že věda je součástí života, který se vědou spoutat nedá.

... a ze srdce děkuji Robinovi za všechno